

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 4 Sayı: 16 Volume: 4 Issue: 16
Kış 2011 Winter 2011

**“SALUR KAZAN’IN EVİNİN YAĞMALANDIĞI BOY”DA ŞAHIS İSİMLERİYLE BİRLİKTE
KULLANILAN SIFATLARIN İŞLEVLERİ**

**THE FUNCTIONS OF ADJECTIVES USED WITH PROPER NOUNS IN THE SHORT STORY OF
“THE PILLAGE OF SALUR KAZAN’S HOME”**

Âdem BALKAYA*

Özet

Bu çalışmada, *Dede Korkut Kitabı*’nın tamamında göze çarpan kişi / kahraman adları ile birlikte bolca kullanılan sıfatlar, örnek olması açısından “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalandığı Boy”da incelenmeye çalışılmıştır. Bu hikâyenin seçilme nedeni, diğer hikâyelere göre sıfatların daha fazla kullanılmış olmasıdır. *Dede Korkut Kitabı* baştan sona dikkatle okunduğunda, şahıs adlarının daima sıfatlarla birlikte kullanıldığı görülecektir. Bu da eserin içinde barındırdığı bir takım özelliklerin göstergesidir. Çalışmamızda ilk olarak bu sıfatlar tespit edilip gruplandırılmış ve ardından kullanılma nedenleri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Salur Kazan Boyu, Sıfat, İsim, Kahraman.

Abstract

In this investigation had researched the chapters “Pillage House of Salur Kazan” in the “Book of Dede Korkut”, what is rich of adjectives and proper names of heroes and characters. That is why we decided to choose this story as an example. When we read The Book Dede Korkut from beginning to the end we see that in this Book proper names are used with epithet. We’ll to fix these adjectives and then to explain their using.

Key Words: Salur Kazan’s Chapters, Adjective, Noun, Hero

GİRİŞ

Her milletin kendine özgü kültür değerlerini içerisinde barındıran, varlığını ve sürerliliğini borçlu olduğu yapı taşları denebilecek eserleri vardır. Geçmişe dayalı merak edilen konular, kendilerinden önce yaşamış soylarının yaşam tarzları, hayata bakışları, inançları, gelenekleri hep bu eserlere başvurularak öğrenilir ve öğrenilen bu kültür değerleri toplum tarafından, kendisini temsil edecek bir sonraki nesle aktarılır. Türk milletinin de bu türden, her alanda başvurduğu eserlerinden biri Dede Korkut Hikâyeleri’dir. Her alanda olduğu gibi dilin kullanılışı açısından da bu esere müracaat edildiğinde karşımıza dikkat çekici bir özellik çıkmaktadır. Eserde, herhangi bir kişi adı geçtiğinde, beraberinde bir takım sıfatlar da kullanılmaktadır. Başka bir ifade ile isimlerin çoğu tek başına değildir. Burada isimden kastımız yalnızca başkahramanlarınkı değil, hikâyelerdeki şahıs kadrosunda sayılabilecek herkese ait isimlerdir.

Sözcükler tek başlarına kullanıldıklarında, verilmek istenen mesaj iletilebilir. Ancak iletinin daha vurgulu alınması ve daha iyi anlaşılması için bir takım sözcük veya sözcük gruplarından faydalanılır. İsim olan bir sözcüğün başına getirilen ve onu niteleyen sözcüklere sıfat denir. Sıfat, bir varlığı niteler veya belirtir. Bir bakıma açıklayıcı ve bazı açılardan diğer sözcüğü tamamlayıcıdır. Kullanılmadaki maksat, mesajı doğru iletmeğdir.

Dede Korkut Kitabında bu sözcüklerden özellikle kişi adlarını açıklamada yararlanılmıştır. Eserde bir isim kazanmak, yapılacak bir kahramanlığa bağlıdır. Hatta bu bir tür törendir. Asla sıradan bir olay değildir. Bu şekilde ad kazanmış birisinden bahsedildiğinde de bu yönü vurgulanmak istenir. Hâliyle adla birlikte bir takım ifadelere başvurulur.

* Kafkas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi balkaya81@myinet.com

Salur Kazan Hikâyesi bu ifadelerin çokça bulunması açısından önemlidir. Saim Sakaoğlu boyun özelliklerini sayarken, Anadolu ağızlarında pek bilinmeyen bugüne kadar da sadece bir varyantı tespit edilebilen; edebiyat dünyasında ise bir Tepegöz'ün, bir Bamsı Beyrek'in, bir Deli Dumrul'un gördüğü ilgiyi görmeyen bir boy olduğunu, ancak motiflerin zenginliği, tasvirlerin canlılığı ile dikkatleri üzerine çekmekte olduğunu söyler. Sakaoğlu'na göre, *Dede Korkut Kitabı*'na destan özelliği veren en güzel bölümler bu boydadır (Sakaoğlu, 1998:153).

Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boydaki Şahıs İsimleriyle Birlikte Kullanılan Sıfatlar

Kişi adları, tıpkı yer adları gibi bir milletin geçmişi, kültürü, inancı ve dünya görüşü hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir. İsimlerle birlikte kullanılan sıfatlardan hareketle o dönem yaşayışı, inancı, dünyayı algılayış biçimi gibi konularda fikir sahibi olabiliriz. Özellikle *Dede Korkut Kitabı* bize bu imkânı rahatlıkla sağlayabilmektedir.

*Dede Korkut Kitabı*ndaki kişi / kahraman isimlerine getirilen sıfatları, birkaç grupta inceleyebiliriz. Ancak bunlar arasında en dikkat çekici olanı, diğerlerinden daha fazla kullanılan bir takım özel sayılardır ki bunlar; üç, yedi ve kırk sayılarıdır. Sadece üzerinde durduğumuz hikayede değil diğer hikayelerde de kendilerine en fazla yer bulan sayılar bunlardır. Saim Sakaoğlu, özellikle kırk sayısının, diğer iki sayının toplamından daha fazla olmasına da dikkat çekerek, bu üç sayının özellikle halk hikâyeleri ile masallarda belli kullanma alanları olduğunu söyler. “Üç sayısı; üç kardeş, üç zor iş, üç gün üç gece; yedi sayısı; yedi gün yedi gece, yedi yıl, yedi kardeş; kırk sayısı; kırk kardeş, kırk gün kırk gece, kırk katır kırk satır gibi söyleyişlerde dikkati çekerler. Ancak bu üç sayının sınırsız kullanılma alanları vardır. Üç sayısı Salur Kazan Boyu'nda 7 (yedi), yedi sayısı 4 (dört), kırk sayısı ise 23 (yirmi üç) kez tekrar edilmiştir. “ Her üç sayımızda da ortak olan kavramların sayısı, oran olarak son derece azdır. Kafir, gün ve yer, her üçünde de ortak olan kavramlardır.”(Sakaoğlu, 1998: 41-48).

Sıfatlar ve Grupları

A- Vücut Özelliklerini Gösteren Sıfatlar

*.... *kara gözlü, hub suretli, saçı ardına örülü, gögsü kızıl dügmeli, elleri bileğinden kınalı, barmakları niğarlı, mahbup kafir gızları.....(Gökyay. 2000:16).*

Burada kullanılan sıfatlara bakıldığında esir edilmiş ya da kendiliğinden hizmet eden kadınlar tasvir edilmiştir. Ancak dikkat edilirse bu vasıflar arasında şehvi duygulara pek yer verilmemiştir. Bu o dönem insanının daha doğru bir ifade ile Dede Korkut insanının yaşayışı veya kadına bakış açısını gösteren bir delildir. Zira buna benzer bir durumda yine aynı boyda kâfirler kadın ve kızları esir edince yaklaşım tarzı olarak bu şekilde davranmamışlardır. Kâfir beyi Kazan'ın eşini yatağına almaya kalkışmış ama bu gerçekleşmemiştir. Mehmet Kaplan da bu konuya dikkati çekmiştir. Kaplan'a göre, yerleşik medeniyet –köy ve şehir- edebiyatında şehvet esaslı bir yer tutar. Ancak Dede Korkut'ta bu duyguya açıkça rastlanmaz. Durgun bir zevk olan bu gibi hazlar Oğuz Beylerini tatmin etmez.(Kaplan, 1999:51).

*.... *Yedi bin kaftanın ardı yırtıtlı, yarımından kara saçlı, sası dinli, ..karaca kafir...*

Kâfirlerin tasvirlerinin tamamına yakınında “kara, karaca” gibi ifadeler kullanılmıştır. Kara sözcüğü anlam olarak daima olumsuz durumları ifade ettiğinden Dede Korkut da bu durumu sezdirmek adına bu ifadelere başvurulmuştur. Aynı sözcük bir sıfat olarak türkülerde özellikle de divan edebiyatı eserlerinde de iyi bir vasıf olarak kullanılır. Sevgililer genelde kara gözlüdür, saçları mutlaka karadır ancak amaç yine sevgilinin zulmünü, kayıtsızlığını göstermektir. Yani yine olumsuzluğu barındırır.

*.... *Kırk ince belli kız....*

* *Kara benzer kız gelin...*

Yukarıda ifade edilen **kara**'ya karşılık iyi olarak tasvirde renk beyazdır. Kız ve gelinin tasvirleri için beyazlık bakımından kar ilgisi kurulmuştur.

*....*boyu uzun Burla Hatun, ...boyu uzun beli ince Burla Hatun...*

Dede Korkut Kitabında kişinin vücudu önemlidir. Çünkü bireyi yaşadığı toplumda canlı ve diri tutacak olan vücutudur. Vücudun iyi oluşu bir bakıma da gücün sembolüdür. Erkeklerde başlıca aranan vasıftır ama bu vasıf kadında da aranır. Bu devrin kadını da güçlü olmak zorundadır. Bu da iyi bir vücuda sahip olmakla başlar. Hele de bu kadın Kazan Han'ın eşi ise mutlaka uzun boylu, ince belli olmalıdır. Bu özellikler de Burla isminin geçtiği yerlerin tamamına yakınında dile getirilmiştir. Boyu Uzun Burla Hatun ile ilgili Ali Duymaz'ın ifadeleri dikkate değerdir: Duymaz'ın verdiği bilgilere göre, Kazan'ın karısı

Dede Korkut Kitabı'nda Boyu Uzun Burla Hatun'dur. *Şecere-i Terakime*'de ise bu ad Oğuz iline beylik kılan kızlar arasında farklı bir imlayla Altun Közeki Sundun Bay'ın kızı ve Salur Kazan Alp'in karısı Bular şeklinde; sözlü Anadolu varyantında ise Borla Hatun şeklindedir. Duymaz, Faruk Sümer'in Mısır'da Memlükler döneminde yazılmış bazı eserlerde "burla"nın Kıpçakça üzüm manasını taşıdığından hareketle Burla Hatun'un ya bir Kıpçak beyinin kızı, ya da bu addaki bir Kıpçak prensesinin adını almış olabileceği fikrine katılmaktadır. O'na göre, Salur Kazan'la ilgili Türkmen rivayetlerinde evliliği veya evlilikleri İtçiben, İtemeni İt Becene kavimlerinden birine mensup bir kızın şartını yerine getirip onu güreşte yenmesiyle gerçekleşmesi, Türk evlenme geleneklerinde ağır basan eksogami anlayışına uygun düşmektedir. (Duymaz, 1997:51-52)

*... *karıcık ana...*

*... *karaca gavur..*

*... *örme saçlu karıcık anam..*

*.. *Kara gözlü kız.....*

*... *ak sakallı koca...*

*... *kulağı altın küpeli ...Beg Yegenek..*

* *Altmış erkek dersinden kırk eylese topuklarını örtmeyen, altı erkek dersinden külah etse kulaklarını örtmeyen, kolu budu hıranca, uzun baldırları ince,, at ağzlı Uruz Koca..*

*... *acığı tutanda bıyıklarından kan taman, bıyığı kanlı Bügdür Emen..*

Yukarıda da ifade edildiği gibi vücut erkek için çok önemlidir. Kullanılan vasıflara bakılırsa kuvvetli bir mübalağa göze çarpar. Anlatıma dayalı bir eserde bu tür mübalağalara çok rastlanır. Ayrıca erkekleri tasvirde başvurulan yöntemlerden birisi de hayvanlara benzeterek anlatmadır. Tıpkı at ağzlı Uruz Koca gibi.

* . *ağ sakallı baban...*

*... *ağ bürçekli anan..... (Gökyay. 2000:16-30).*

Ağ, ak, beyaz, ifadeleri yine benzer iyi vasıflandırmalar için kullanılmıştır.

B- Sayı Bildiren Sıfatlar

*... *dokuz kara gözlü,..... kafir kızları ..*

*...*üç yüz yiğidilen.....*

*...*kırk ince belli kız....*

*...*altı yüz kafir....*

*... *kırk beg kızı...*

*...*kırk bir beg kızına....*

*...*kırk yiğid... (Gökyay. 2000:16-30).*

Bu sıfatlara dikkat edilirse aynı vasıflandırmalara masal ve halk hikâyelerinde daha fazla rast gelindiği görülür. *Dede Korkut Kitabı* yukarıda gösterilen özellikleri ile kendi içerisinde destansı bir özellik barındırır. Anlatıma dayalı eserlerde dinleyicinin dikkatini toplamak, ilgi çekmek adına rakamlar veya vücut özellikleri daha fazla abartılır. Hatta gerçekleşmemiş gerçekleşmesi de mümkün gözükmeyen olaylara yer verilir. *Dede Korkut Kitabı* da ilk başlarda anlatıma dayalı olduğu için bu tür vasıflandırmalarla karşılaşmak tabiidir. Rakamların abartısı bir yerde kahramanın başarısını da taçlandırmayı amaçlar; sözgelimi altı yüz kafire karşı üç yiğit veya kırk yiğit muvaffak olabilmektedir.

C- Akrabalık / Aitlik Bildiren Sıfatlar

*... *Ulaş-oğlu.... Salur Kazan...*

*... *Kıyan Selçuk-oğlu Deli Dünder...*

*... *Kara Göne-oğlu Kara Budağ...*

- *... *Kafirler azgunu Şöklı Melik...*
- *... *Eylik Koca-oğlu Kulmaş...*
- *... *Bayındır Han'ın güyegüsü, Ulaş-oğlu.... Salur Kazan...*
- *... *Kazan-oğlu Uruz...*
- *... *Kazan Beg'ün kardaşı Kara Göne....*
- *... *Gaflet Koca-oğlu Şir Şemseddin...*
- *... *Kazan Beg'ün inağı..... Beyrek...*
- *... *Kazılık Koca-oğlu Beg Yegenek...*
- *... *Kazan Beg'ün dayısı..... Uruz Koca...*
- *... *Eylik Koca-oğlu Alp Eren... ..(Gökyay. 2000:16-30).*

Tamlamaların akrabalık bildiren kısımları kendi aralarında birer belirtili/belirtisiz isim tamlaması durumundadır. Ancak bu isim tamlamaları ismin önene gelerek sıfat görevi yüklenirler. “Hangi Salur Kazan?” sorusuna verilen cevap “Ulaş oğlu Salur Kazan” şeklindedir ve sıfatırlar. Eserde kişi adları kullanılırken, ataları da yâd edilmiştir. Bu onların hem bir övünç kaynağıdır –kişi atası ile bilinir- hem de bir yiğit mal ya da beylik sahibi babası sayesinde olur. “Bu toplulukta oğul, değerini bir kahramanlık göstermek suretiyle izhar eder, o zaman ad alır ve kendisine Bey unvanı verilir. Baba bu esnada oğluna onun servetinin esasını teşkil edecek olan hayvanları da verir.” (Kaplan, 1999:58). Evlat beyliğini babadan aldığı için ismi anılırken babasının adına da yer verilir. Bundan başka isimlere getirilen bu tür sözcük grupları sayesinde kişiler arası akrabalık ve ilgi de tekrarlanmış olmaktadır. Hikâyeler anlatıldığı için dinleyiciler de bu tekrarlar sayesinde kişiler ve olayları tam olarak takip etme şansı bulurlar.

D- Seslenme (Ünlem) Şeklinde Kullanılan Sıfatlar

- *... *Ağam Kazan!*
- *... *itiim kafir!*
- *... *mel'un kafir!*
- *... *Mere bilisi azmış, devleti düşmüş, kara kaygular başına üşmüş.....Kazan!*
- *... *Karanu ahşam olanda kaygulu çoban!*
Kar ile yağmur yağanda çakmaklı çoban!
Südü peyniri bol kaymaklı çoban!
- *... *Kadın ana!*
- *... *begüm oğul!*
- *... *gözüm oğul!*
- *... *dini yok akulsız kafir!*
- *... *kardaş Kazan!*
- *... *Kanı dedüğüm Beg Erenler!*(Gökyay. 2000:16-30).

Burada yine Dede Korkut'un destansı yanına bir gösterge olan kullanımla karşılaşıyoruz. Diyaloglar diğer eserlere nazaran daha tonlu ve vurguludur. Bu kullanım yüksek bir sesi de ihtiva etmektedir.

E- Yiğitlik - Kahramanlık Bildiren Sıfatlar

Umay Günay “Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili” adlı makalesinde kahramanlarımızla ilgili şunları söyler: “Dede Korkut Kitabında, destan dönemi eserlerindeki cihangirlik ülküsünün kayboluşu, değişmeye başlayan kahraman kültür zihniyeti ile açıklanabilirse de meseleye çok kesin bir çözüm getirmez. Çünkü bu ülkü açıkça bu hikâyelerde ifade edilmemekle beraber, Türk tarihine bakıldığında Cumhuriyet dönemine kadar, Türk milleti cihangirlik ülküsünü taşımış ve başarı ile gerçekleştirmiştir. Kahramanlık kültür zihniyeti insanı için, dünya fethedilecek bir mekân; insanlar,

galebe çalınacak, tâbi kılınacak varlıklardır. Dede Korkut Kitabındaki karakterler, kahramanlık insanı gibi güçlü, dinamik, faal, gergin ve enerjiktir. Mücadele kendini, ailesini ve boyunu müdafaa ve haklarını korumak içindir.”(Günay, 1998:4).

Yine aynı konuda Mehmet Kaplan da “Türk Destanında Alp Tipi” adlı makalesinde şu ifadelere yer verir: “Bu daimî mücadele insanın hem fizyolojik, hem de psikolojik bakımdan çok kuvvetli olmasını icap ettirir. Bundan dolayı bu toplumlarda vücut kuvveti ile cesaret en yüksek değerler haline gelmiştir.” (Kaplan, 1999:17).

Kahramanların bu özellikleri de haliyle onları vasıflayan ifadelerin içerisinde kendilerine yer buluyorlar.

*... ol erenlerin arslanı, tülü kuşun yavrısı, beze miskin umudu, Amit suyunun aslanı, Karacuşun kaplanı, konur atın iyesi,**Salur Kazan...**

*.....demir kapuyu depüp alan, altmış tutam ala gönderiniin ucunda er böğürden, kazan gibi pehlivanı üç kez atdan yıkan**Delî Dünder..**

*... Hemidilen Merdin kalasın depüp yıkan, demür yaylı kapçak Melike kan kurduran, gelüben Han Kazanın kızın erliğile alan, Oğuzun ak sakallı kocaları görende ol yigidi tahsinleyen, al mahmuzu şalvarlı, atı bahri hotazlı....**Kara Budak..**

*... Destursuzca Bayındır Hanın yağsın basan, altmış bin kafire kan kusturan, ağ boz atının yelesi üzerinde kar durduran,**Şir Şemseddin..**

*.....parasarun Bayburt hisarından parlayıp uçan, ap-alaca gerdegine karşı gelen, yedi kızın umudu, kalın Oğuz imrencesi, boz aygırlı **Beyrek..**

*... çaya baksa çalımlı, çalkara kuş erdemli, kurkurma kuşaklı, kulağı altın küpeli, kalın Oğuz beglerini bir bir atından yıkıcı,**Beg Yegenek..**

*...varuben peygamberin yüziünü gören, gelüben Oğuzda sahabesi olan,**Bügdüz Emen...**

*...kafirleri it ardına birağub horlayan, elden çıkup aygır-gözler suyundan at yüzdüren, elli yedi kalanın kilidin alan, , Sofu Sandal Melike kan kurduran, kırk cübbe bürünüp otuz yedi kala beginiin mahbup kızlarını çalıp bir bir boynun kocan, yüzünden dudağundan öpen**Alp Eren...**(Gökyay. 2000:16-30).

“Dede Korkut’taki insan tipi, alp tipidir. İnsanda aranılan vasıf kahramanlıktır. Kahramanların hayatı daha çok göçebe hayatının gereği olarak, dışa dönüktür. Kuvvet ve cesarete önem verilir. Beyliğin babadan oğula geçmesi bile kahramanlık göstermeye bağlıdır. Hikâyelerdeki tipler çok çetin insanlardır ve genel olarak mübalağalıdır. Yemeleri, içmeleri, uyumaları ve savaşmaları hep insanüstü bir durum gösterir.” (Ergin, 1997:28). Tüm bunlara dikkat edilirse bir isim kazanmak adına epeyce uğraş vermiş bir kişinin adı geçerken bu adı nasıl elde ettiği de verilmelidir. Bu amaçla yiğitler söylenirken isimleri ile birlikte bir takım vasıflar da beraber kullanılır.

Sıfatların Kullanılma Nedenleri

1. Esere destan havası vermek

Dede Korkut Kitabı hikâye türü içerisinde yer alır. Ancak metinlerin özellikleri aynı eserin destan özelliği taşıdığını da gösterir. Bir nevi destandan halk hikayesine geçişte ara dönem eseridir ve her iki türün özelliklerini de içerisinde barındırır. “Gerek Dede Korkut Kitabının içyapısı ve hikâyelerin şekil ve muhtevası, gerekse tarihî deliller ve çeşitli Oğuz rivayetleri bu hikâyelerin eskiden oluşmuş bir büyük Oğuz destanından ayrılan, yeni yeni unsurlar eklenerek zamanla bağımsız hale gelen parçalar olduğunu göstermektedir. Dede Korkut Kitabının destanî unsurlar taşımak bakımından Türk halk hikâyeleri arasında başka bir benzerinin bulunmaması da bundandır. Her haliyle bir hikâyeleşmiş destan görünüşünde olan Dede Korkut Kitabı, içinden çıktığı Türk çevresi henüz destan çağını tamamlamadan düzenlendiği ve tespit edildiği için hikâyeler içindekiler bakımından olduğu gibi şekil bakımından da büyük ölçüde destan izlerini taşımaktadır.” (Ergin, 1997:30–31) Bu özelliği de haliyle kullanılan dili etkilemiştir. İfadeler daha tumturaklı, daha abartılı olarak dile getirilmiştir.

Sadece kullanılan sıfatlar değil eserin nazım ve nesir karışık oluşu da etkilidir. “Hikayelerin aşağı yukarı yarı yarıya manzum şekilde olması, bilhassa bazen tasvirlerde bile manzum ifadenin kullanılması ve bunların klişe halinde tekrarlanması da hep bu sebepten ileri gelmektedir.” (Özsoy, 2006:33).

Bunlardan başka bir bölümden diğer bölüme geçişte kullanılan ara cümleleri –görelim *hanım ne demiş, bunlar ardınca daha kimler yetti vb.*- aynı veya benzer ifadelerin aynen tekrar edilmesi de bunun bir diğer yansımasıdır.

2. Kahramana Hakkını Teslim Etmek

Yukarıda da üzerinde durulduğu gibi bir isim kazanmak sıradan bir olay değildir. Bu kazanılmış bir haktır ve mutlaka nasıl kazanıldığı isimle beraber dile getirilmelidir.

Örneğin “Deli Dünder hikâyelerde alp yönü ile öne çıkmakta, kendisine delilik sıfatı acımasızlığı ve gözünü budaktan esirgemeyişi dolayısıyla verilmiş görünmektedir. Oğuzun baş kesmiş, kan dökmüş en saygın yiğitlerinden birisidir.” (Kocakaplan, 2004:21) Böyle bir yiğidin ismi anılırken bu yönü de vurgulanmak zorundadır.

3. Eseri Başkalarına Dinletmek

Bu eser anlatıma dayalı bir eserdir. Korkut Ata başkalarına bu hikâyeleri anlatır. Anlatıcı için dinleyicinin dikkatini çekmek çok önemlidir. Bunun da bir takım yolları vardır. Her şeyden evvel anlatılacak olana anlatıcının kendisi inanmalı, bunun gereği olan kimi vücut hareketlerini de iyi kullanmalıdır.. Bunun yanında en önemli pay anlatmakta olan malzemededir. Malzeme ne kadar iyi, ne kadar ilgi çekici ise anlatımda o kadar iyi olacaktır. Bu sebeple eserde birçok tekrarlardan faydalanılmış, olay ve kişiler bir hayli abartılmıştır. Bolca sıfatın kullanılma sebeplerinden biri de budur.

4. Kişi / Kahramanı Yüceltmek veya Yermek

İfadeler beraberinde kullandıkları kişileri daha çok överler. Gerek kadın veya kızlar vücutlarının güzelliği ile yiğitler yaptıkları ile yüceltilirler. Bunun yanında düşman veya kâfir anlatılıyorsa bir takım aşağılayıcı ifadelerle küçük düşürülmeye çalışılır.

5. İdeal Tipi Meydana Çıkarmak

Hikayeler anlatılırken bir taraftan da dinleyiciye ve onun aracılığı ile topluma ideal olanı ve isteneni tanıtmaya amaçlanmıştır. Özellikle kahramanlar konusunda verilmek istenen mesaj “işte bizim aradığımız insan böyle olmalı, bunu beğenin, bunun gibi olun, bunun gibi davranın, buna özenin, buna benzeyin” anlamlarını taşır. “İdeal ve örnek insan tipi her toplum ve kültürün her dönemde araştırdığı, özelliklerini ve sınırlarını yeniden belirlemeye çalıştığı bir meseledir. Bu sebeple, her edebi eserde farklı karakterlerle karşılaşılır ve bunlardan çıkan yeni tip belirlemeleri yaparız. Her edebi eserde özellikleri yeniden belirlenen bu karakterlerin oluşturduğu tiplerden kendimize örnekler seçer veya çevremizdekilere bunları örnek olarak gösteririz. Bu karakterler arasından ideal tip olarak belirlenenlerin özellikleri çocuklara veya yeni nesillere örnek gösterilir. Kültürler arası temel farklardan birisi de bu ideal insan tiplerinin her toplum tarafından farklı bir şekilde belirlenmesinden kaynaklanır.” (Ekici, 1999:123).

KAYNAKÇA

- DUYMAZ, Ali (1997). *Bir Destan Kahramanı Salur Kazan*, İstanbul: Ötügen Yayınları.
- EKİCİ, Metin (1999). “Dede Korkut Kitabı’nda Kadın Tipleri”, *Uluslar arası Dede Korkut Bilgi Şöleni*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- ERGİN, Muharrem (1997). *Dede Korkut Kitabı I, Giriş- Metin- Faksimile*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- GÖKYAY, O. Şaik (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- GÜNAY, Umay (1998). “Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili”, *Milli Folklor*, Yıl:12, Sayı:37.
- KAPLAN, Mehmet (1999). “Dede Korkut Kitabında Hayvanlar”, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet (1999). “Dede Korkut Kitabında Kadın”, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet (1999). “Türk Destanında Alp Tipi”, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KOCAKAPLAN, İsa (2004). “Dede Korkut’un Delileri”, *Milli Folklor*, Yıl:16, Sayı:64.
- ÖZSOY, Bekir Sami (2006). *Dede Korkut Kitabı (Tarnskripsiyon-İnceleme-Metin)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- SAKAOĞLU, Saim (1998). “Dede Korkut Hikâyelerinde Sayı Kavramı: Üç, Yedi, Kırk Sayıları”, *Dede Korkut Kitabı, İncelemeler-Derlemeler- Aktarmalar*, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat fakültesi Yayınları.
- SAKAOĞLU, Saim (1998). “Salur Kazan’ın İvi Yağmalandığı Boyda Yiğit Tasvirleri”, *Dede Korkut Kitabı, İncelemeler-Derlemeler- Aktarmalar*, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.